

Tämän sivun alkukielistä versiota [fr](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomenntetaan parhaillaan.

ranska

Swipe to change

Jäsenvaltioiden erikoistuomioistuimet

Ranska

Tässä osassa esitetään yleiskatsaus Ranskan perustuslakituomioistuihin ja hallinnollisiin tuomioistuihin.

Perustuslakineuvosto

Ranskan viidennen tasavallan perustuslaissa 4. lokakuuta 1958 perustettu perustuslakineuvosto (*Conseil constitutionnel*) ei ole minkään yleisen tai hallinnollisen tuomioistuinhierarkian kattoelin. Tässä mielessä se ei ole korkein oikeus.

Perustuslakineuvostossa on yhdeksän jäsentä, ja sen jäsenet vaihtuvat kolmen vuoden välein kolmen ryhmässä. Jäsenet nimitetään yhdeksäksi vuodeksi kerrallaan, eikä heitä voida nimittää uudelleen. Nimittäjinä ovat Ranskan tasavallan presidentti ja parlamentin kummankin huoneen (senaatin ja kansalliskokouksen) puheenjohtajat. Entiset tasavallan presidentit ovat viran puolesta elinikäisiä jäseniä perustuslakineuvostossa, paitsi jos muu heidän harjoittamansa tehtävä jäävää heidät neuvoston jäsenen tehtävästä, jolloin he eivät voi osallistua kokouksiin.

Tasavallan presidentti nimeää perustuslakineuvoston puheenjohtajan sen jäsenten keskuudesta.

Perustuslakineuvoston jäsenyydelle ei ole asetettu ikää tai ammattia koskevia ehtoja. Neuvoksen tehtävässä ei voi toimia hallituksen tai talous- ja sosiaalineuvoston jäsen eikä vaaleissa valittu luottamushenkilö. Lisäksi jäsenistöä koskevat samat ammatilliset jääviyssäännöt kuin parlamentin jäseniä. Perustuslakineuvosto on pysyvä elin, mutta sillä ei ole säännöllistä istuntorytmiä, vaan kokouksia järjestetään käsiteltäväksi tulevien asioiden mukaan. Se kokoontuu ja tekee päätöksensä yksinomaan täysistunnossa. Asian käsittelyn ja ratkaisun edellytyksenä on neuvoston päätösvaltaisuus, joka saavutetaan, kun paikalla on seitsemän tuomaria. Äänten mennessä tasan puheenjohtajan ääni ratkaisee. Eriäviä mielipiteitä ei voi esittää.

Perustuslakineuvoston menettely on kirjallinen ja kontradiktorinen. Vaalia koskevan riidan yhteydessä asianosaiset voivat kuitenkin vaatia kuulemistaan.

Lisäksi asianosaisia tai heidän edustajiaan kuullaan istunnossa, kun käsitellään perustuslainmukaisuutta koskevia ensisijaisia kysymyksiä.

Perustuslakineuvoston toimivalta voidaan jakaa kahtia tuomiovaltaan ja neuvoa-antavaan toimivaltaan.

Perustuslakineuvoston tuomiovalta: kaksi erillistä asiatyypistä

Oikeusnormien perustuslainmukaisuus

Ennakolta suoritettava perustuslaillisuuden valvonta on harkinnanvarainen tehtävä tavallisten lakien ja kansainvälisten sitoumusten yhteydessä mutta pakollinen organisten lakien ja parlamentin kamarien työjärjestysten yhteydessä. Perustuslaillisuus tarkastetaan sen jälkeen, kun laki, sitoumus tai työjärjestys on hyväksytty parlamentissa, mutta ennen lain tai kansainvälisen sitoumuksen vahvistamista ja ennen parlamentin kamarin työjärjestyksen voimaantuloa. Perustuslaillisuuden harkinnanvarainen ennakoivalvonta tulee vireille joko poliittisen auktoriteetin (Ranskan tasavallan presidentin, pääministerin taikka kansalliskokouksen tai senaatin puheenjohtajan) aloitteesta taikka kansalliskokouksen 60 jäsenen tai 60 senaattorin aloitteesta. Perustuslaillisuuden jälkikäteisvalvonta tuli mahdolliseksi 1. maaliskuuta 2010, kun säännös, joka koskee perustuslainmukaisuutta koskevaa ensisijaisesti käsiteltävää kysymystä, tuli voimaan. Kyseisestä päivästä lähtien jokainen oikeussubjekti voi tuomioistuimessa vireillä olevan oikeusprosessin yhteydessä vedota siihen, että jokin lain säännös on ristiriidassa perustuslain takaamien oikeuksien ja vapauksien kanssa. Korkein hallinto-oikeus (*Conseil d'Etat*) tai kassaatiotuomioistuin (*Cour de cassation*) voi siirtää asian perustuslakineuvostolle, joka ratkaisee asian kolmen kuukauden määräajassa. Perustuslakineuvosto ratkaisee myös lainsäädäntövaltaa koskevat toimivaltakiistat joko lainsäädäntömenettelyn aikana, jolloin asian panee vireille lain säätämistä vastaavan kamarin (eli kansalliskokouksen tai senaatin) puheenjohtaja taikka hallitus, tai jälkikäteen, jolloin pääministeri voi vaatia lain tasoisen säädöksen muuttamista asetukseksi (*déclassement*).

Vaalit tai kansanäänestystä koskevat riidat

Perustuslakineuvosto päättää tasavallan presidentin vaalin ja kansanäänestysten laillisuudesta, ja se myös julistaa niiden tulokset. Lisäksi perustuslakineuvosto ratkaisee parlamenttivaalien ja vaalikelpoisuusehtojen laillisuuden sekä sen, estääkö parlamentin jäsenen muu toiminta parlamentin jäsenyyden.

Vaalirahoituksen järjestämistä ja valvontaa koskevan lainsäädännön hyväksymisen jälkeen äänestäjille (muutoksenhaun yhteydessä) tarjoutunut vireillepanomahdollisuus on kasvattanut perustuslakineuvoston käsiteltäväksi saatettujen vaaliasioiden määrää huomattavasti parlamenttivaalien ja presidentinvaalien yhteydessä.

Neuvoa-antava toimivalta

Perustuslakineuvosto antaa valtionpäämiehen virallisen pyynnön perusteella lausunnon perustuslain 16 §:n käyttöönotosta (rajoittamattomat valtuudet kriisitilanteessa) ja jälkikäteen tässä tilanteessa tehdyistä päätöksistä.

Lisäksi hallitus pyytää neuvoston lausuntoa tasavallan presidentin vaalin ja kansanäänestyksen järjestämistä koskevasta säädöksestä.

Kaikki päätökset tehdään samanmuotoisina:

Viiteosassa mainitaan sovellettavat säädökset ja menettelyllisiä seikkoja.

Perustelukappaleissa analysoidaan esitettyjä oikeudellisia perusteita, luetellaan sovellettavat periaatteet ja vastataan vireillepanoasiakirjassa esitettyihin kysymyksiin.

Tehty ratkaisu ilmoitetaan lopuksi artikloihin jakautuvassa päätöslauselmassa.

Päätökset velvoittavat viranomaisia, myös kaikkia hallinto- ja oikeusviranomaisia. Niistä ei voi valittaa. Oikeusvoima ei koske yksinomaan päätöslauselmaa vaan myös perusteluja, jotka ovat päätöslauselman välttämätön täydennys. Perustuslakineuvoston päätöksiin voi kuitenkin hakea muutosta asiavirheen korjaamiseksi.

Ennakoivalvonnassa perustuslain vastaiseksi julistettua säännöstä ei saa vahvistaa laiksi eikä soveltaa.

Perustuslaillisuutta koskevan ensisijaisesti käsiteltävän kysymyksen perusteella perustuslain vastaiseksi julistettu säännös kumotaan perustuslakineuvoston päätöksen julkaisupäivästä alkaen tai kyseisessä päätöksessä vahvistetusta myöhemmästä ajankohdasta alkaen. Perustuslakineuvosto määrittää edellytykset ja rajoitukset, joita noudattaen kumotun säännöksen jo aikaansaamat vaikutukset voidaan riitauttaa.

Vaaleja koskevista riidoista annettujen päätösten vaikutukset vaihtelevat äänestyslippujen hylkäämisestä aina koko vaalitoimitusten kumoamiseen, ja niihin voi sisältyä ehdokkaan vaalikelvottomaksi julistaminen ja/tai valitun edustajan viraltapano.

Päätökset annetaan tiedoksi asianosaisille ja julkaistaan Ranskan tasavallan virallisessa lehdessä, ja jos kyseessä on ennakkovalvonta, päätökseen liitetään parlamentin käsiteltäväksi annettu teksti ja hallituksen huomautukset.

Kaikki perustuslakineuvoston perustamisesta lähtien tehdyt päätökset ovat saatavissa perustuslakineuvoston verkkosivuilla.

Hallintotuomioistuimet

Hallintotuomioistuinten tehtävät

Hallintoa valvovat hallinnosta riippumattomat hallintotuomioistuimet (hallintotehtävä ja lainkäyttötehtävä on erotettu toisistaan). Hallintotuomioistuimet ovat erillisiä myös yleisistä tuomioistuimista (kahtia jaettu lainkäyttö). Myös hallintoelimet voivat suorittaa valvontaa, mutta niidenkin päätösten laillisuutta valvotaan.

Hallintotuomioistuin on yleinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hallintoasioissa. Hallinnollisia erityistuomioistuuksia on monia hyvin erilaisia, esimerkiksi

taloudellisia asioita käsittelevät tuomioistuimet (alueelliset tarkastusvirastot ja valtiontalouden tarkastusvirasto)

kansallinen turvapaikka-asioiden tuomioistuin

kurinpitotuomioistuimet (budjetti- ja finanssialan kurinpitotuomioistuin, ylin kansallinen tuomarineuvosto, ammattikuntien tuomioistuimet, yliopistojen tuomioistuimet jne.).

Hallintotuomioistuinten päätöksiin voidaan periaatteessa hakea muutosta hallinnollisista muutoksenhakutuomioistuimista, joiden päätökset kuuluvat ylimmällä eli kassaatioasteella korkeimman hallinto-oikeuden (*Conseil d'Etat*) alaan. Korkein hallinto-oikeus toimii tehtävässään kassaatiotuomioistuimen tapaan eli se valvoo ainoastaan menettelysääntöjen ja oikeusnormien soveltamisen oikeellisuutta muutoksenhaun kohteena olevissa tuomioistuinten päätöksissä. Tämän ohella korkein hallinto-oikeus on ainoa oikeusaste tietyissä riita-asioissa, esimerkiksi ministerien sääntelytoimien oikeellisuutta selvitetäessä.

Yleisten tuomioistuinten ja hallintotuomioistuinten väliset toimivaltakiistat ratkaisee tuomiovaltakymsyksiä käsittelevä tuomioistuin (*Tribunal des conflits*), jonka jäsenistä puolet on kassaatiotuomioistuinten ja puolet korkeimman hallinto-oikeuden jäseniä.

Perustuslakineuvosto tarkastaa lakien perustuslainmukaisuuden, mutta se ei käsittele hallinnon asiakirjoja eikä toimia.

Hallintotuomioistuinten sisäinen organisaatio

Hallintotuomioistuimet (joita on 42) ja hallinto-oikeudelliset muutoksenhakutuomioistuimet (joita on kahdeksan ja joiden määrää lähiaikoina lisätään yhdeksään) on järjestetty jaostoksi, joiden lukumäärä ja erikoisalut vaihtelevat tuomioistuimen henkilöstömäärän ja johtavan tuomarin päättämän sisäisen organisaation mukaan. Sitä vastoin korkeimmassa hallinto-oikeudessa vain yhdellä jaostolla eli riita-asioiden jaostolla on tuomioistuimen tehtävä (muut ns. hallinnolliset jaostot hoitavat korkeimman hallinto-oikeuden lausunnonantotehtävää).

Riita-asioiden jaostossa on kymmenen erilaisiin riita-asioihin erikoistunutta alajaostoa. Yleisen oikeuden tuomioita antava kokoonpano koostuu kahdesta alajaostosta (yhdeksästä jäsenestä). Jos asia on hankalampi tai arkaluonteisempi, se voidaan ratkaista riita-asioiden jaoston täysistunnossa (jaoston puheenjohtajan ja apulaispuheenjohtajien sekä alajaostojen puheenjohtajien 17-jäseninen kokous) tai riita-asioiden yleisistunnossa (jaostojen puheenjohtajien 13-jäseninen kokous, jota johtaa korkeimman hallinto-oikeuden varapuheenjohtaja)

Hallintotuomioistuinten jäsenten asema

Hallintotuomioistuinten jäsenet eivät aiemmin ole olleet Ranskan perustuslaissa tarkoitettuja ammattituomareita, joita olivat ainoastaan yleisten tuomioistuinten jäsenet. Hallintotuomioistuinten jäsenet ovatkin yleiseltä asemaltaan virkamieskuntaa. Siksi hallintotuomioistuinten jäseniin sovellettavissa teksteissä ei pitkään aikaan ollut erillisiä sääntöjä verrattuna muihin virkamieskunnan jäseniin. Tilanne kuitenkin muuttui 1980-luvulla, jolloin hallintotuomioistuinten jäsenten lakisääteistä riippumattomuutta vahvistettiin.

Perustuslakineuvosto on 22. heinäkuuta 1980 tekemässään päätöksessä vahvistanut, että Ranskan tasavallan laeissa tunnustettuihin peruseriaateisiin kuuluu hallintotuomioistuinten olemassaolo ja riippumattomuus. Hallintotuomioistuinten tuomarien erityisasema takaa siis heidän riippumattomuutensa ja samalla sen, ettei tuomareita voi erottaa.

Lisäksi hallintotuomioistuinten ja hallinnollisten muutoksenhakutuomioistuinten jäsenet on katsottu ammattietikasta ja virkamiesten oikeuksista ja velvollisuuksista 20. huhtikuuta 2016 annetun lain nro 2016-483 voimaantulosta lähtien täysivaltaisiksi tuomareiksi (hallinto-oikeuslain 2311 §).

Kun oikeuslaitoksen ammattituomarit on koottu yhdeksi ainoaksi tuomarikunnaksi, hallintotuomarit kuuluvat kahteen erilliseen tuomarikuntaan: korkeimman hallinto-oikeuden jäseniin ja hallintotuomioistuinten jäseniin.

Näihin kahteen ryhmään sovellettavat säännöt sisältyivätkin pitkään erillisiin teksteihin, mutta nykyään kummankin ryhmän jäseniin sovelletaan hallinto-oikeuslain säännöksiä.

Oikeudelliset tietokannat

Ranskassa oikeudelliset tietokannat ovat julkisesti käytettävissä internetissä. [Légifrance-verkkosivuilla](#) on

JADE-tietokannassa korkeimman hallinto-oikeuden ja tuomiovaltakymsyksiä käsittelevän tuomioistuimen päätökset, hallinnollisten

muutoksenhakutuomioistuinten päätökset sekä valikoima hallintotuomioistuinten päätöksiä

CONSTIT-tietokannassa perustuslakineuvoston päätökset.

Onko tietokannan käyttö maksutonta?

Kyllä, tietokantaa voi käyttää maksutta.

Lyhyt kuvaus sisällöstä

JADE-tietokanta sisältää 230 000 päätöstä ja kasvaa vuodessa 12 000 päätöksellä, ja CONSTIT-tietokanta sisältää 3 500 päätöstä ja kasvaa vuodessa 150 päätöksellä.

Linkkejä

[Tuomioistuinten toimivalta – Ranska](#)

Päivitetty viimeksi: 12/05/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.